

Japonci obnovili napade po kratkem premirju

Enajsta divizija japonske armade naskočila nove kitajske pozicije. Japonci čete zasledile velik del kitajskega ozemlja. Velike izgube na obeh straneh. — Nepotrjene vesti se glase, da se je ameriška vlada obrnila na Morgana, naj izvede finančni pritisk proti Japonci.

Sangaj, 4. marca. — Neformalno premirje med Japonci in Kitajci je bilo nenadoma prekinjeno danes zjutraj. Izbruhnile so nove srdite bitke v Nanziangu, zapadno od Sangaja. Kitajski avtoritete so bile tudi obveščene, da so Japonci navalili na kitajske pozicije v bližini Sangaja. Vas Luipangčen je še v kitajskih rokah.

Sangaj, 4. marca. — Uradni kitajski komunikali iz Taitsanga, 25 milj severozapadno od Sangaja, se glasi, da je enajsta divizija japonske armade napadla kitajske čete in da je ostra bitka v polnem razmahu. Komunikacije nadalje pravi, da kitajska posadka uspešno odbija napade. Taitsang je osem milj severno od Katinga, od mesta, katerega so Japonci čete včeraj zasledile.

Tokio, 4. marca. — Tukaj so se razširile govorice, da je ameriška vlada svetovala J. P. Morgana, naj izvede finančni pritisk proti Japonci v zvezi s situacijo v Sangaju skozi newyorške finančne zavode. Oфициalni japonski krogi pravijo, da govorice niso potrjene in so najbrž brez podlage.

Sangaj, 4. marca. — Prenehajte s treljanjem! Ta ukaz so izdali sinoči Japonci in kitajski policniki in s tem je bila vojna nenadno prekinjena, toda le za kratko dobo. Kitajske čete so se umaknile pred japonsko silo in zasedle nove pozicije dvanaest milj od mesta Sangaja, kakor so Japonci prvotno zahtevali.

Dasi so kitajske vojaške avtoritete naznanile, da so odredile umik iz razloga, da ugledajo pota za mirno rešitvijo konflikta in da so pripravljene nadaljevati boj proti japonskim vpadalcem, kaže značaj umika, da je uspešen odpor proti dobro oboroženi in disciplinirani japonski armadi nemogoč. Kitajcem primanjkuje municije in njihove čete so izmučene ter potrebujejo ojačenja.

Japonska armada, ki je v zadnjih bitkah izvajala odločilno zmago, je zasedla velik del kitajskega ozemlja, ki obsega približno 660 štirjakiš milj. Ta teritorij je velike strateške, komercialne in industrijske važnosti, ker je Japoncem odprl pota v notranjost Kitajske. Da Japonci namerava obdržati to ozemlje, je razvidno iz oborožene sile treh armadnih divizij in več kot petdeset vojni ladij, med temi križarke, rušilci, topničarke in veliko številno letal. Ta sila je zasedla vse strateške točke, da odbije morebitne kitajske napade.

Pravi cilj Japonci je zaviti v tajnost, toda znamenja kažejo, da Japonci ne bo zapustila ozemlja, katerega je osvojila z oboroženo silo. Glavni stan japonske armade je včeraj naznanil, da znaajo japonske izgube v zadnjih dveh dneh krog 700 mrtvih in ranjenih, skupne izgube od pričetka sovražnosti pa 2,300. Število kitajskih izgub ni bilo objavljeno, toda Japonci pravijo, da znaajo več kot deset tisoč mrtvih in ranjenih.

T. V. Soong, kitajski finančni minister, je včeraj izjavil, da Kitajska ne bo nikdar dopustila, da bi prišel čevlj njene zemlje pod japonsko kontrolo. Odklonila bo tudi japonske predloge glede razširjenja mednarodne neselbine v Sangaju in vodila bo vojno proti Japonci in invaziji v vsi sredstvi, ki jih ima na razpolago.

Lindberghov otrok se ni povrnil. Hopewell, N. J. — Neznani zločinci, ki so ukradli Lindberghovega otroka in zahtevajo zanj \$50,000 odkupnine, niso vrnilni malega do četrta večera kot je Lindberghova družina pričakovala. Namesto otroka je Lindbergh dobil tri sive note, naj odvrne zasledovalce. Vse kaže, da je velika publiciteta opasila zločince, da se ne upajo stopiti v zvezo z letalcem, ker so sami v nevarnosti. Kje imajo otroka, ne ve nihče, dasi ga išče vsa oborožena sila na vzhodu.

Kitajski apel na Ligo narodov

Kitajska ne bo nikdar priznala japonskih zahtev. Dr. Yen pozval Ligo, naj uporabi "moralno silo" proti Japonci. Delegati v veliki zadregi.

Zeneva, 4. marca. — Zastopniki Kitajske in Japonske sta včeraj govorila na izrednem zasedanju Lige narodov, ki je bilo sklicano s namenom, da ustavi sovražnosti na Daljnem vzhodu.

Dr. W. W. Yen, zastopnik Kitajske, je opozoril delegate na veliko odgovornost, ki jo ima Liga narodov pri reševanju kitajsko-japonskega konflikta. "Prišel sem pred vas v imenu velikega naroda v najbolj tragičnem in kritičnem trenutku v njegovi dolgi zgodovini," je dejal dr. Yen. "Narodna eksistenca Kitajske je v nevarnosti in zanašam se, da bodo delegati, ki zastopajo 55 držav, našli solucijo in priznali pravice Kitajske v smislu Lige narodov."

Dr. Yen je apeliral na delegate, naj preiščejo vse incidente, ki so se pripetili tokom konflikta v Mandžuriji, v Sangaju in drugje. Zahteval je, naj Liga uporabi vsa sredstva, da v soglasju s določbami pogodbe napravi konec konfliktu, da prišli japonske militariste na odpoklic iz zasedenih teritorijev in zaščiti suvereniteto Kitajske.

Pozval je Ligo, naj prizna, da je Japonci kršila pogodbe in sloveane obljube in da je ona odgovorna za tragično situacijo v Mandžuriji, v Sangaju in drugih kitajskih teritorijih. Mobilizira naj moralne sile vsega sveta proti Japonci.

Dr. Yen je navedel korektno dokaz, da je Japonci kršila Ligo narodov, devetdesetletno pogodbo in Kelloggov protivojni pakt, vrh tega pa je izvala tudi Ligo narodov.

Ob otvoritvi zasedanja je japonski delegat predložil izjavo generala Širakawa, da je Japonci sedaj, ko je dosegla svoj cilj in zaščitila interese svojih državljanov v Sangaju, prenehala s sovražnostmi. Dr. Yen je pobjavljal izjavo in naglasil, da Japonci ni ukinila sovražnosti, temveč pričela s ponovnim obsestreljevanjem woosungskih utrdb.

Delegati so poslušali govore zastopnikov Kitajske in Japonske in videlo se je, da so v zadregi. Prav dobro se zavedajo, da diskusije ne bodo vodile do solucije japonsko-kitajskega konflikta, toda zavedajo se tudi, da bo Liga popolnoma diskreditirana, ako ne bo našla izhoda iz kočljive situacije.

Nazadnjaški senatorji pred volitve

Washington. — Šestnajst senatorjem, ki so glasovali proti La Follette-Costiganovi predlogu za federalno pomoč brezposelnim, poteče termin in bodo letos zopet iskali ponovno izvolitve.

Ti senatorji so: Bingham iz Connecticuta, Barbour iz New Jerseyja, Dale iz Vermoneta, Odie iz Nevade, Moses iz New Hampshireja, Glenn iz Illinois, Smoot iz Utah, Watson iz Indijane in Waterman iz Colorada, vsi republikanci. Demokrati "naj strdajo" kluba pa so: Black iz Alabame, Brouard iz Louisiane, George iz Georgije, Hawes iz Misourija, Morrison iz North Caroline in Tydings iz Marylanda.

Vsi ti senatorji bodo letos iskali glasove delavcev, proti katerim so v senatu glasovali že stokrat, ampak nikdar še tako cinčno kot pri glasovanju o La Follette-Costiganovi predlogu.

Zadružno gibanje na Švedskem

Washington, D. C. — Promet švedske zadružne asociacije je v prejšnjem letu znašal 148 milijonov kron (\$37,000,000) ali štiri milijone več kot l. 1930, se glasi poročilo zveznemu trgovskemu departamentu, katerega je poslal njegov zastopnik v Stockholmu.

STRAHOVITI PRIZORI PO BITKI V SANGAJU

Strelni jarki napolnjeni s ubitimi kitajskimi vojaki. Japonci krogle ubile veliko število civilistov. Poslopja v kitajskih distriktih v razvalinah.

Sangaj, 4. marca. — V zlic naznanili japonskih avtoritet, da ne bodo dovolile obiskovalcem vstopa na ozemlje, ki so ga okupirali v včerajšnji veliki bitki, so se nekateri važno vtihotapili in si ogledali razdejana kitajska distrikta Čapej in Paošan.

Ta razdejani teritorij je nad tri milje dolg in dve milji širok. Par hiš, ki se stoji pokonci na vsem ozemlju, je tako poškodovanih od topovskih krogel in bombnih eksplozij, da jih bodo morale podreti. Na cestah leže telegrafski in telefonski drogovi, jarki pa so napolnjeni s ubitimi kitajskimi vojaki. Mnogo civilistov, med temi ženske in otroci, je bilo ubitih tokom bombardiranja. Velike tolpe pasov in mačk grizejo trupla in smrad, ki ga širijo gnijoča trupla, je neznosen.

Kiangwan, mesto, ki je imelo pred japonsko invazijo 15,000 prebivalcev, je v razvalinah. V bližini železniške proge na severni strani mesta štrle goli zidovi kitajske univerze, ki je imela nad dvatisoč študentov. Na trgu pred univerzo je spomenik Sun Yat-senu, očetu kitajske republike. Manjka mu glava, katero je odbila kitajska krogla.

Industrijski distrikt, kjer je bilo veliko število velikih tovarnen in malih delavnic, je porušen. Ljudje, kolikor jih ni bilo ubitih, so pobegnili in ves distrikt je zavil v mrtvaško tiho.

Mehiška armada pometla ulice

Mexico City, 4. marca. — Vojni departament je odredil, da vojaške čete po vsej deželi sodelujejo z lokalnimi zdravstvenimi organi in pometejo ter počistijo mesta, odpravijo berače in drugače naredijo deželo lepo, da ne bodo tujzemski turisti delali sramote Mehiki, kadar fotografirajo kraje.

Brezposelnost navahnil v županov urad

Vancouver, B. C., Can. — Mnogi brezposelnih delavcev je 3. t. m. demonstrirala pred mestno hišo, nato je navahnila v županov urad. V spopadu s policijo, ki je razpršila množico, je bilo pet oseb ranjenih.

William T. Congrave, predsednik nazadnjaške irske vlade, ki ga bo zdaj nadomestil Eamon de Valera, vodja irskih republikancev, kateri je z delavsko stranko vred pomnil irske nazadnjaške pri zadnjih volitvah.

Komunistično gibanje na Kitajskem

Kajšekova kampanja, ki je naprjena proti komunistom, narela na močan odpor.

Sangaj. — (FP) — Rdeča armada, ki je koncentrirana v bližini Hankowa, bo morda tako zbegala zapadnjaške volesle, da bodo sprejele japonski imperializem kot manjše zlo. Opazovalci situacije pravijo, da se prava drama, od katere zavisi bodočnost Kitajske, prav za prav odigrava v provinci Hankow, kjer imajo komunisti močno zaslobo, ne v Sangaju.

Narodna zvest, katero so podžrgali prvi uspehi kitajske armade v Sangaju, ne more dobiti pravega voditelja. Čiang Kaišek, ki je nominalno vrhovni poveljnik kitajskih armad, ne uživa zaupanja. On se ni hotel niti boriti proti Japoncem, dokler ni bil v to prisiljen. Bal se je, da bodo japonske čete blokirale šangajsko pristanišče in s tem bi unahnili vir carinskih dohodkov, ki jih potrebuje za vzdrževanje svojih armad.

Glavno breme obrambe je radi Kaišekove neodločnosti padlo na rame kantonske armade. Kanton je rojstno mesto očeta kitajske revolucije, Sun-yat-sena, toda od njegove smrti so voditelji kantonske grupe v stalnih medsebojnih preprih. Njihov program ne vključuje točk socialne rekonstrukcije, katere kitajske mase zahtevajo. Med študenti, ki so v prejšnjem decembru bili tako močni, da so prevzeli kontrolo nad Nankinom ter strmoglavili državnega tajnika, policijskega načelnika in začasnega tudi Kaišekovo dikaturato, se je tudi vgnedil rasod in nimajo nikakga odnosa političnega programa. To je vzrok, da komunistično gibanje dobiva čedalje več pristalcev.

Kako nekatero vladno četo reagirajo, kadar pridejo v dotiko s komunističnimi sovjeti, je razvidno iz proglaš, katerega je objavil komitej rebelnih vojakov, ki so bili poslani v provinco Hankow, da zatro komunistično gibanje. Proglas se glasi, da se je velik del armade pridružil komunistom in revoltiral. Rebeli so potem naslovili apel na lojalno vojaštvo, naj vstopijo v komunistične vrste.

Zadnja poročila se glase, da se je komunistično gibanje razširilo tudi na sosedne teritorije province Hankow.

Preiskava o menidnih redukcijah

Washington, D. C. — Kongresnik Connery, načelnik delavskega odseka v spodnji kongresni zbornici, je predložil resolucijo, naj posebni komitej uvede preiskavo glede menidnih redukcij v ameriških industrijah. Connery je dejal, da so veliki delodajalci v zadnjih dveh letih reducirali mezde za več kot 40 odstotkov.

Brezposelnost med vojnimi veterani

Los Angeles, Cal. — Poročilo, ki ga je objavil Veterans' Employment komitej, kaže, da je v okraju Los Angeles 35,000 veteranov svetovne vojne brezposelnih.

Papež in kralj si delita odlikovanja

Rim, 4. marca. — Italijanski kralj je včeraj podelil visoka odlikovanja več kardinalom katoliške cerkve in papež Pij je poplačal s svojimi odlikovanjem članov kraljeve hiše s velikim križem. Kardinal Pacelli, tajnik papeške države, je prejel najvišje državno odlikovanje, namreč viteški red Annunziata.

Ubil se je, da bo žena bogata. Chicago. — Albert E. Schutz, partner milnerske trdnice Porter & Schutz, 220 N. Michigan ave., si je v četrtek pogljal kroglo v glavo. Pustil je plamo, v katerem je rečeno, da njegova žena zdaj lahko dobi \$295,000 zavarovalnine in živi kot je navajena. Kriza je poglala Schutzja v bankrot.

Akcija za skrajšanje delovnega tedna

Socialisti predložili leglataturi omutek za radikalno znižanje delovnika. Namen je zaposlitev delavcev.

Albany, N. Y. — Senator Baxter je na prošnjo Joint Emergency konference predložil državni leglataturi socialistično predlogo za skrajšanje delovnika v vseh industrijah New Yorka na 30 ur na teden. Predlogo je sestavil Louis Waldman, ki je mnjenja, da bi jo tudi sodišče priznalo ustavnim, ako bi postala zakon.

Predloga basira na mišljenju, da je edino potom radikalnega znižanja delovnika možno odpraviti brezposelnost. Waldman pravi, da ta predloga ne pomeni, da se bodo socialisti vrgli s vsami silami na agitacijo za njeno usakojenje, kar se najbrž ne bo zgodilo, ker državno leglaturo dominirajo vlekapiitalistični interesi, ampak bodo še nadalje vršili agitacijo za brezposelnostno zavarovanje in drugo socialno zakonodajo.

Njegov argument je, da so načini produkcije v zadnjih letih tako izpopolnili, da razmere zahtevajo drastično redukcijo delovnika. Medtem ko se je od l. 1919 do l. 1927 produktivnost delavca v 11 večjih industrijah zvišala za 55%, se delovnik ni skrajšal niti za en odstotek; nasprotno, še narastej je.

Razmerje med produktivnostjo in delovnim časom grafično prikazuje naslednja tabela, iz katere je razvidna groba slika, ki kriči po drastičnih spremembah, ako se hoče zagotoviti delotiatim, ki bi radi delali.

Industrija	1919	1927	1919	1927
Jelovništvo	100	125	52.1	64.4
Črna kovina	100	115	48.7	49.1
Belna kovina	100	110	58.4	60.8
Kaplavništvo	100	100	49.0	49.3
Olika	100	107	51.3	51.1
Papirništvo	100	104	51.1	51.7
Črna kovina	100	100	50.0	50.0
Črna kovina	100	100	49.0	49.3
Črna kovina	100	100	49.0	49.3
Črna kovina	100	100	49.0	49.3

Te številke prikazujejo produktivnost in delovni čas pred štirimi leti. Značilne so tudi v tem, ker prikazujejo tendenco, poleg izrednega porastka tudi zvišanje delovnega časa na teden že v tako svanih "dobrih časih." Danes je to razmerje najbrž še večje, ker marsikatero podjetje je zvišalo delovni čas kljub najslabnejši gospodarski krizi.

Iz dosedanjih izkušenj je razvidno, da privatni podjetniki ne bodo na lastno iniclativo radikalno znižali delovnika. Posebi bi morala vmes vlada in ga reducirati. Ta korak bi morala storiti zvezna vlada, ker je vprašanje narodno in ne lokalno. Državne leglatature, tudi če bi bile naklonjene temu koraku, bi bile kvečjemu pripravljene reducirati delovnik le za par ur na teden in ne toliko kot zahtevajo potrebe.

Dejstvo je, da se enotne akcije potom državnih leglatatur ne more pričakovati, ravno tako tudi ne radikalnega znižanja delovnika v eni državi, na primer na 30 ur na teden, medtem ko bi v ostalih državah delovnik ostal nespremenjen. In povprečni delovnik za vso deželo znaša na teden še vedno okrog 54 ur, kar je v veliki meri odgovorno za brezposelnost.

Znižanje delovnika na 30 ur na teden se mogoče komu zdi preveč radikalno. Dejstvo pa je, kot prikazujejo gornje številke in pa tekoča brezposelnost, da "normalnih" časov ne bo prej v deželi, dokler ne bo delovnik radikalno znižan in delavstvo ponovno absorbirano v industrijah. Gotovo je tudi, da se slednje ne bo zgodilo brez prvega, da bo moral najprvo biti delovnik reduciran vsaj za štirideset odstotkov.

Danes je brez dela okrog deset milijonov delavcev, ali 25% — prej več kot manj. Okrog sedem milijonov delavcev je zaposlenih le po en dan ali dva na teden. Dokazano je tudi, da se produktivnost na delavca zviša pri vsakem skrajšanju delovnika. Upoštevač ta dejstva, splošna redukcija delovnika na 30 ur na teden ni prevelika, ampak je faktično potrebna, ako se hoče odpraviti brezposelnost.

Takemu znižanju bi se uprli tudi mnogi delavci in ne samo podjetniki. Razlog zato je bojazen pred znižanjem zaslužka, kar pa je smotno. Dejstvo namreč je, da so plače najvišje takrat, kadar je splošno povpraševanje po delavcih, kadar je zaposlenost velika; naobratno so pa najnižje takrat, kadar je delovni trg prenatrpan, v času velike brezposelnosti.

Z drastično splošno redukcijo delovnika pa bi bili milijoni brezposelnih v kratkem času zopet absorbirani v industrijah. In ker bi na delovnem trgu ne bilo velikih rezerv, bi bilo delavstvo zopet v položaju izvajevati si višje plače. Štrah pred nizkimi plačami v slučaju drastične redukcije delovnika je torej brez podlage.

Treba pa je naglasiti, da niti podjetniki niti posamezne države ne bodo tega storile. Na drugi strani pa tudi ni upanja, da bi federalna vlada stopila v opredelje, dokler bodo na krmilu demokracije in republikanci ter s zakonom uvedla potrebno redukcijo delovnika. Na ta korak bi jo prisilila le močna delavska opozicija v kongresu in pa tako velika, sahteva med ljudstvom, da bi se ji tudi burbonci v kongresu ne upali nasprotovati.

Vladna pšenica za brezposelne in farmerje

Washington, D. C., 4. marca. — 344 glasovi proti dvema je nižja zbornica sprejela resolucijo, da se za 40,000,000 bušljev pšenice, ki se nahaja v skladiščih zveznega kmetijskega odбора, razdeli med brezposelne in farmerje v državah, ki so bile prizadete vled suše. Silena predloga je bila že prej sprejeta v senatu. V kratkem se bo ta stala odseka obeh zbornic na posebni konferenci, na kateri se bodo izpravale nekatere difference v predlogah, nakar se bo pričelo z distribucijo.

Proti resoluciji sta glasovala samo dva kongresnika, Charles Adkins iz Illinoisa in Clifford R. Hope iz Kansasa. Oba sta republikanca.

Ameriškem Rdečemu križu je bila poverjena distribucija pšenice. Pri tem bodo sodelovale tudi druge organizacije in pomožne agencije, katere bo določilo vodstvo Rdečega križa. Načrt, ki je bil sprejet v spodnji zbornici, predvideva, da vse stroške s transportacijo in druge nosijo pomožne agencije, katerim bo pšenica odkazana.

Amendment k resoluciji, katerega je predložil kongresnik La Guardia iz New Yorka, se glasi, da morajo pomožne agencije v mestih, ki imajo več kot 25,000 prebivalcev, oddati pšenico in moko pekarnam. Te bodo potem pekle kruh in ga potem izročile agencijam, da ga razdele med reveže.

Pijani reformist obsojen v ječo

Chicago. — Daniel L. Gilday, 66-letni suhaški reformist, ki je zadnje jesen obstrelil 17-letnega Hermana Knola na cesti, ko je bil pijan, je bil v četrtek obsojen v zapor od enega do 14 let.

PROSVETA

THE ENLIGHTENMENT

GLASILO IN LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Organ of and published by the Slovene National Benefit Society

Neposredna na Zdravstveno delstvo (vsebno) in, Kansas, do \$0.00 na leto, \$1.00 na pol leta, \$1.50 na tretje leto; na Chicago in Cileto \$0.50 na leto, \$0.75 na pol leta; na in-ovstvo \$0.00.

Subscription rates for the United States (except Chicago) and Canada \$0.00 per year, Chicago and Cileto \$1.50 per year, foreign countries \$0.00 per year.

Cute opisov po dogovoru. — Rokopisi se ne vračajo.

Advertising rates on agreement. — Manuscripts will not be returned.

Navedi na vsi, kar ima stik s tem:

PROSVETA
2657-59 South Lawrence Ave., Chicago, Illinois.

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

183

Datum v oštepih, na primer (Feb. 28, 1932), poleg računa imajo na shemo, da vam je a tem datumu potekla naročila. Ponovito jo pravočasno, da vam list ne uide.

Kdo plačuje davke?

Čikaške mestne finance so na dnu močvirja. Mestna uprava je brez denarja in v silnem deficitu, ker ne more izterjati davkov. Davčna mašina počiva že tri leta; polomila se je in ne gane se. Zdj građe novo mašino, nihče pa ne ve, kako bo tekla. Alderman Clark je povedal v mestnem svetu, da znaša vsota neizterjanih davkov za leto 1929 približno dvajset milijonov dolarjev. Devetnajst milijonov dolarjev dolgujejo oni davkoplačevalci, katerih davčni računi znašajo čez \$300, dočim dolgujejo oni, katerih računi so manj kot \$300, vsega skupaj nekaj čez pol milijona dolarjev.

To pomeni, da mali davkoplačevalci — največ delavci, ki odplačujejo hiše v obrobkih in v neštevitih primerih si morajo izposoditi denar za davke — so večinoma plačali svoj davek, le veliki davkoplačevalci, bogatini, ki imajo stalne dohodke in dovolj denarja, ga počejo plačati. To pojasnjuje, kdo je kriv čikaške finančne krize, kdo je kriv, da je mesto izgubilo kredit in da mestni nameštenci, posebno učitelji, ne dobe že pol leta plače.

To je ena slika. Zdj pa pojdimo malo dalje od Chicagoa.

Finančni člankar B. C. Forbes napoveduje, da bodo letošnji prijemki zveznega dohodninskega davka silno padli, to pa zaradi klavzule o "izgubi kapitala" v zakonu tega davka. Ta klavzula je trik, ki se lahko izrablja na več načinov, navadno pa gre takole:

Milijonar ima tisoč delnic, ki so bile vredne sto dolarjev vsaka. Dohodek od teh delnic je lep in davek od tega dohodka bi bil precejšen. Depresija je pa znatno tržno vrednost teh delnic na \$70, da se niso znižale dividende. Milijonar proda sto delnic po \$70 in jih kupi nazaj v imenu svoje žene po isti ceni. S to transakcijo ni izgubil nič; vse delnice so še v njegovi hiši. To mu pa omogoči, da odplače po \$30 od vseh svojih delnic kot "izgubo na kapitalu" in odšteje \$30,000 od skupne vsote svojega dohodka, ki je podvržen davku.

Omenjeni Forbes piše, da on ne pozna bogatstva v Ameriki, ki ne bi v letu 1931 prodal toliko vrednostnih papirjev s toliko izgubo, da si bo letos znižal dohodninski davek na majhen del vsote, ki bi jo moral plačati, če ne bi nič prodal. Na ta način bodo bogatini pridržali silne milijone dolarjev, da niso nič izgubili, kajti vse prodane papirje so pokupili nazaj pod drugim imenom, ampak zvezna vlada bo ogoljufana za milijone in milijone dolarjev — tista vlada, ki se toliko trudi, da bi bogatim otallila zmazano premoženje in katere jim je pravkar dovolila dve milijardi dolarjev kredita!

Tako znajo bogatini potegniti strica Sama za davke, na drugi strani pa morajo mali davkoplačevalci, ki nimajo drugih dohodkov kot svojo plačo, plačati slehri cent, kolikor odpade na nje.

Kriza je udarila tudi cerkev, namreč njeno gospodarsko stran, ki je podlaga njene eksistence. "Kongregacijska in krščanska konferenca" za Illinois je poročala te dni, da so njeni dohodki prispevkov, ki jih dobi od vernikov, padli za pol milijona dolarjev v zadnjem letu. Na podlagi tega bo organizacija prisiljena skrajšati letošnje izdatke in ustaviti milijonske službe v tujemstvu. Temu primerno so udarjene vse ostale cerkve; dohodki so se znižali in vrednost imetja se je skrčila.

To mora biti zagonetka za vse one vernike, ki verjamejo svojim pridigarjem in dušnim pastirjem, da je krizo Bog poslal za grehe ljudi...

Vprašanje: Kaj je zmazano premoženje (frozen assets)?

Odgovor: Zmzno premoženje, dragi otroci, je velika modrost bankirjev.

Tatvina otroka — in sploh ugrabitev vsake osebe — v svrhu odkupnine je zelo podel zločin, ki se ne more dovolj ogorčenje obsoditi. Na tisoče otrok pa je, ki jih danes ubija pomanjkanje, ker so očeje brez dela. To indirektno ubijanje je prav tako vredno ogorčenja.

Glasovi iz naselbin

Zanimiva bolniške iz rinskih krajev

Črne se repenč!

Milwaukee, Wis. — Štebojganski Črne se jezi, tako se jezi, da se kar zvija od svete jeze, kakor kača, če ji stopiš na rep. Pa kdo mu je vsa ta kriv, da ne tako strašansko jezi? Noben drugi ne kakor on sam. Zato, ker tako slabo pase svoje ovčice, da mu zbeže iz njegovega pašnika v drugega. Ko pa pride čas, gnat čredo domov v svoj hlev, pa jih najde na pašniku samo še par in to tiste, ki so se lačni in jim gre grenka trava iz njegovega pašnika v slast. Seveda, potem pa mora gnati v svoj hlev tisto malo čredo, ki je ostala še na njegovem pašniku. Ko jo prižene v hlev vidi, da je napol prazen, in zato se pa jezi na vsakega, tako da on puha sveto lavo.

Tako on puha sveto jezo tudi na SNP, ki mu ni čisto nič kriva. Če raste na njenem pašniku sladka trava, da jo ovčice rajši jedo kakor iz Černetovega pašnika, pa tudi ni nič kriva. Seveda, ovčice pa niso tako neumne, da bi jedle grenko travo, mar grede tja, kjer raste sladka trava. Puha tudi sveto lavo na glavni odbor SNP, češ, da slabo gospodarji z njeno imovino, da ima kupljene bonde, ki so zgubili in vrednosti, kar pa Černa ni treba to nič skrbeti, ker SNP ima tisoče svojega članstva, da skrbi za to brez Černetovega nasveta. Črne tudi bruhava lavo na SNP, da je njena zasluga, da je toliko nesrečnih družin in neprekrbljenih otrok in da veliko teh otrok vzdržujejo katoliške sirotišnice zastoj, ali pa država. SNP da je v tem oziru spala. "Ni čuda, da otroci vseh jednote izstopajo v tako obilem številu in se sramujejo zarukane valjive propagande svojih staršev" itd.

Ne bom dalje citiral Černetove inteligentnosti, povedal bom samo to, kar se mene tiče, ker pravi vzrok našega poloma je to, ker ste vrata široko odprli vsem tistim, ki so bili izključeni pri raznih jugoslovanskih jednotah — in dokler je bil Črne duhovni vodja pri KSKJ je tudi on izključil okoli 200 članov radi neizpolnjevanja verskih dolžnosti, med katerimi sem bil tudi jaz.

Bilo je na Chisholmu, Minn., leta 1916. Takrat sem spadal k društvu Sreča Jezusovega (društvene številke ne vem več) in bil sem predsednik, imel smo v društvu bolnika, ki se je nahajal v Montani, nakar nam pošlje bolniško nakaznico pravilno izpolnjeno po zdravniku in zahteva podporo od nas, ker takrat je društvo plačevalo podporo svojim bolnim članom iz društvene blaginje, v blaginjo je pa zato plačal 50c mesečno vsak član. In kaj je društvo naredilo s omejenim bolnim bratom? Ko so zaznali, da zahteva podporo, je eden predlagal: izključimo ga, saj se ko je bil tukaj je bil zmirljan bolan, sedaj ki je v Montani bo pa še bolj, ker ga ne bo imel kdo nadzorovati. Drugi se oglašajo: podpiram ta predlog, da ga izključimo. Ugovarjal sem, da to ni bratstvo, da hočete bolnega člana izključiti, mesto mu dati podporo, ki jo je gotovo potreben. Dejal sem, da redno plačuje aces. In je upravičen do podpore. Glasovali so o velikem večini, da se ga izključijo. Potem sem pa udaril po mizi tako močno, da so listine odskočile v arak in rekel: dokler sem jaz predsednik, ga ne boste izključili in s tem sem se jim zameril ter so naredili načrt, da bodo izključili tudi mene. Vede sem, da me lahko, ker nisem hotel hoditi v cerkev in je tudi nisem denarno podpiral, pravila so pa govorila, da mora vsak član verske obrede vestno opravljati. Prejel sem od Čereta registrirano pismo, da imam še 10 dni časa, da se z jednoto pogovorim in zopet verjamem v verske ceremonije, kar sem pa odklonil in po 10 dneh sem bil izključen iz jednote, h kateri sem pripadal 11 let.

Prišel sem v SNP akoli "široka vrata" — se leta 1916, pa nisem dobil več podpore kakor \$50 leta 1918 v dobi epidemije. Po Černetovem mnenju bi ne smel niti v drugo hišo, če je iz ene izgnan, pa magari če so mu na široko vrata odprta. Srečni smo bili vsi, 200 po številu, ki smo bili izgnani iz naše hiše in prišli v naročje matere SNP.

ker ona nas je tudi z veseljem sprejela kot dobre in zveste sinove in hčere.

Črne naj pomete najprej pred avojim pragom!

Joseph Ule.

Aleksheva sugestija

Chicago, Ill. — V Prosveto so zadnji čas zašli dopisi, v katerih se dopisniki trudijo napraviti nekakšno zblizanje med komunisti in socialisti. Meni se dozdeva, da je vse to le nekakšno manevriranje od strani posameznih komunistov, katerih pobožna želja je, zanesti med čitatele Prosvete spor o tem vprašanju, ter bi potem takih sporov ribarili po svoji stari navadi v kalnem.

Kje pa obstoje organizacije slovenskih komunistov v Ameriki?

Nikjer ne!

Kaj pa hočemo združiti?

Mogoče lastno senco, ker za drugo nimamo prav nobenih pobožnosti. To združuje, ako bi kdaj prišlo, bo prišlo brez nas. Raditega je vsako tako prekanje brezposelnosti in mlatenje prazne slame, iz katere se ne bo dobilo zrno.

Resnica je, kar je v svojem dopisu omenil Frank Zimmerman, da se mi zelo radi prekamam za majhne stvari, velike pa puščamo neopazeno mimo nas. To velja za nas v teh kritičnih časih, v katerih večina nas gleda s strahom v bodočnost. Na mnoge bi zelo dobro vplivalo, ako bi prišel v javnost kakšen konstruktiven nasvet.

Nimam nobenega namena komu vsiljevati svojih mial, smatram pa za dolžnost priporočati, da bi se pričelo z agitacijo za ustanovitev farmerske kolonije. Pogoj za to so danes veliko bolj ugodni kot so bili kdaj v zadnjih 20 letih. Cena zemlji ni pretirana ter je za začetek potreben veliko manjši kapital kot pa pred par leti. Glavno je, da izberemo kraj za kolonijo, ki pa mora biti tak, v katerem so dani pogoji za uspeh.

Po mojih mislih je kraj z milim podnebjem veliko bolj ugoden kot pa z mrzlim podnebjem. Za to bi bila Rio Grande dolina v Texasu edini kraj, za katerega bi se jaz odločil. Mnogim našim Slovincem je ta kraj nepoznan, da se je v časopisih že mnogo pisalo o njem. Pogoji za uspeh so tam večji kot pa v katerem drugem kraju v Ameriki.

Rio Grande Valley se nahaja v južnem delu države Texas, ob reki Rio Grande, katere meji Zedinjene države in Mehiko. Ta kraj je po bregu 75 milj dolg in 20 milj širok in je bila tam pred 25 leti sama divjina, kjer so danes mesteca, katere štejejo od 1,500 do 12,000 prebivalcev, katerih je 22 po številu. Omenim naj, da so ta mesteca odvisna izključno samo od poljedelstva, kar je dokaz, da je zemlja zelo rodovitna. Glavni pridelek v zimskem času je zelenjava, kot na primer: zelje, korenje, grah, fižol, špinata, pesa in druga zelenjava, katero izvažajo na trg v severne države. Poleg tega pridelejo najboljše grapefruit v Ameriki v Rio Grande Valley, Te-

xas. Dobro uspevajo tudi oranže in limone, sploh vse tropično sadje.

Da je podnebje zdravo, je dokaz, ker vojaška postaja v Brownvillu, Texas, zaznamuje najmanj bolezni od vseh postaj kar jih imamo v Ameriki. Posebno ugodno podnebje je za ljudi, ki bolehalo na revmatizmu in srčni hibi.

Vsed depresije je cena zemlji zelo padla in jo je sedaj mogoče dobiti po zelo zmerni ceni. Kar je glavno je to, da se ne potrebuje veliko zemlje kot v državah, kjer je mrzlo podnebje. Posamezniku zadostuje 10 do 20 akrov za uspeh. Mnogi so menja, da 10 akrov zadostuje za posameznika. Za to bi bilo popolnoma zadosti, da se izbere 700 do 1000 akrov zemlje za začetek, z družbo bi se pa naredil dogovor, da bi ne smela prodajati zemlje drugim kot Slovincem. (Lahko bi v kolonijo vključili tudi druge Jugoslovane.)

Kolikor sem mogel dobiti informacij, bi bilo za posameznika potrebno, da ima vsaj nad tisoč dolarjev za uspešen začetek. Kar ni velika vsota, ali za sedanje razmere precej visoka. Mogoče se bo kasneje našel kak izhod, da bi se lahko začelo tudi z manjšo vsoto.

Zato so naprošeni vsi, katerim se ideja dopade, da izrazijo svoje mnenje o tem v Prosveti. Ako pa želijo bolj natančnih pojasnil, naj se na pismeno obrnejo na me. — Frank Alekshe, 2124 S. Crawford ave., Chicago, Ill.

Računarij, na noge!

Livingston, Ill. — Ker nas je tukaj par bolj slabih računarjev, se obračamo na Prosvetino čitatele, da nam v sledečem problemu priskočijo na pomoč. Neka oseba je dala \$50 hraniti drugi osebi, potem jemlje v različnih vsotah nazaj, na koncu pa se izkaže, da je ena teh dveh oseb ogoljufana za en dolar. Tu je račun: Od \$50 vzame nazaj:

\$20	ostane	\$30
15	"	15
9	"	6
6	"	0
\$50		\$51

Anton Wočko.

V prid razumnosti

Glenon, Wis. — Dopisnik iz W. Allisa piše, "O združenje kako lepo domi na papirju". Da, dobro je razločati, vsak svoje mnenje v dopisih. To je naša izobrazba, ker je tudi jako potrebno. Dopisnik omenja, da socialistična stranka bi se zdavno združila s komunistično, ker to je ena socialističnih glavnih točk v programu: "Delavci celega sveta, združite se". To je jako lepa ideja, pa zakaj je tudi ne upoštevata, kdor je pravičen?

Vprašal bi sodruga, kaj nas vendar drži narazen, da se ne združimo? Kaj Rusija daje tako slab vzgled drugim delom celega sveta? Ali ni sredna, da bi se združili z njo, hočem reči s komunistično stranko? Po mojem prepričanju so krivi največ nekateri socialistični voditelji, ker se boje za svoje mehke sedeže, ki jih imajo; največja briga: prikopat se do dobrega korita. Pa tudi pri komunistični stranki takih ne manjka. Pravo delavstvo izpolnjevanje jim je deveta briga. Članom obeh skupin

svetu, da se v stvari kaj pomenijo na se, ni pa treba samo kimati.

Po mojem prepričanju bi se mogli dobro raziti, koga se izvoli za svojega voditelja. Omenja tudi sodruga, da kdor se zanima za politične shode in kdor ni fanatično obseden, da dobi vse drugačne pojme, posebno pa tukaj v Wisconsinu, kjer je svoboda govora najbolj razvita. Da, res je, saj sem tudi jaz v Wisconsinu že več let. Samo vprašanje je, koliko časa bo še in do kdaj. Kaj se delavci ne spominjajo, kaj se je godilo za časa vojne? Kako svoboda smo imeli takrat? Saj se nismo pozabili. Pa mislim, da še hujše pride, kar nerad vidim, pa si ne morem pomagati. Vse, tako kaže, da bo še grozno. Saj čitate novice, delavci, kaj nameravajo narediti ilinoški fašisti, aristokracija. Kako mislijo lačne nasititi, ne s kruhom, pač pa s svincom! To je gna dobra stvar tiam delavcem v poduk. Naj jo vsak dobro, jako dobro razmisli. To ti je svoboda — za Mussolinija. Kaj ni to žalostno? Kje je, prijatelj, tvoja svoboda in svoboda vseh delavcev? Da, tudi meni se dopade svoboda, pa je za delavce ni. Kaj so delavci tudi sedaj svobodno brez dela, lačni? Da, dosti bi se še lahko pisalo o svobodi, pa drugič se kaj o tem.

Da, tudi tukaj imamo Mussolinije in še hujše in brutalnejše kot v Italiji. Nijamo še take oblasti, pa si jo bodo vzeli, ne bodo vprašali ljudstva. Do tega prav lahko pride, da zavlada kakšen Musso.

Večkrat se tudi bere v Prosveti, da komunisti hočejo revolucijo. Saj vendar niso tako otročji in malovidni. Kar se tiče revolucije je ne more kar tako ona majhna skupina napraviti, to je nezmislno. To je delo večine ljudstva, ne pa ene majhne skupine. Ne ve se pa dneva ne meseca ne leta, zgodi se pa lahko vse, kar nam je v glavo ne pride. Živimo v času velike nevihte in preobrata, pa lahko si ga vsak po svoje predstavlja. To pa rečem, če se ljudstvo prevelika krivica godi, se lahko vse prikaže. Delavci hočejo delo in kruha, od vsega Duha pa ne more nobeden živeti, niti sveti oče ne, čeprav je božji namestnik.

Najbolje je, da se vse mirnim potom napravi, če je le mogoče. Pa od kapitalistov ne pričakujem, da bodo dali vlado iz svojih rok mirnim potom. Prijatelj iz West Allisa piše tudi, da socialisti so proti vsaki vojni in proti vsaki diktaturi. Kaj pa, prijatelj, ali si pozabil, da so nemški socialisti, leta 1914 glasovali za vojno? Kaj ni bila to velika napaka za stranko? Kaj tako zahteva II. internacionala v pravih? Tudi jaz sam sem jih že več dobil pod nos radi tega od komunistov. Odkrito moram zapisati, kot član socialistične stranke, tisti čas in še sedaj sem se sramoval in še se sramujem, da se je tako velika napaka naredila. Sem pa še zmerom za skupno delo, ker vem, da v skupnosti ali slogi je moč, in to tudi upoštevam. Enako večina ameriških soc. je kimala z nemškimi. Čast pa našemu pokojnemu Debusu. Spoštujem ga na cel črti, moja pravica, ki ni hotel korita, pač pa pravico in bratstvo vsega ljudstva. Spoštujem njegovo delo enako kot Leninovo, čeprav ni toliko važno delo napravil kot Lenin.

Vojne seveda ne bodo še zgignile, dokler bo hotelo iti ljudstvo v boj za kapitalističnega boga. Prepričan sem, da račun pride. Največ pa so krive današnje vere in pa patriotizem. Kapitalizem ne gleda na žrtve, pač pa je absoluten gospodar in hoče pokornih služnjev.

Delavci, bodite na strani in delajte v prid svojega sodelavca. Če je enak cilj, mora biti dopisnik tudi pravi, da socialisti so dalekovide in ne butajo ob sid z glavo, ker vedo, da tudi zid ima vrata, akorj katere se lahko pride. Jako dobro! Kaj misliš, prijatelj, da diktatura Mussolinijevega kalibra te bo pustila skozi vrata? Ne. Tukaj stojiva pa skupaj, kaj ne? Ti se boš zaganjal z glavo ob železna vrata, jaz pa ob sid. Ta stavek naj čitatele Prosvete dobro premislijo in razmislijo, ker je velikega pomena. Pa tvoja vrata bodo še bolj trda kot pa zid; od zida se kaj malo pada, od vrat pa nič, zato kar se železa. Tudi jaz se poskušujem vrat, dokler gre in volim za socialiste in komuniste skupno. (Dajte na 2. strani.)

Preveč, preveč, preveč!

Tiste dni, ko je Amerika, vsa praznična, proslavljala z velikimi oficelnimi ceremonijami dvestoletnico rojstva Jurija Washingtona, se je raznesla senzacionalna novica, da je Washington vstal od mrtvih in da si ogleda deželo, katero je pomagal ustanoviti.

Vest je bila potrjena in v Washingtonu (glavnem mestu) so bili vsi iz sebe. Kako bi najdostojnejše sprejeli slavnega gosta? Kabineti in kongres sta se posvetila samo temu problemu in vse drugo je počivalo. Nekateri visoki uradniki niso mogli zatajiti svoje nevolje... Baš zdaj je moral vstati — ob tej silni ekonomski krizi!

Medtem je četa metropolitanskih reporterjev pohitela v Mount Vernon, da — dosledna svojemu poklicu — prva seznanj Washingtono situacijo in dobi njegovo mnenje.

— Pozdravljeni, gospodje, jih je pozdrav Washington, stoječ pred svojo grobnico. Ne kam kleso se držite, kaj niste vedeli?

— Slabo je, slabo, George.

— Kaj pa je? Ali ni več Amerika svobodna in neodvisna? Mar sem se jaz zastoni boril in toliko drugih?

— O, še preveč je svobodna in neodvisna... To je v redu. Ampak velika kriza je v deželi...

— Kriza? Zakaj? Česa pa manjka? Ali manjka delavcev?

— Se preveč jih je! Deset milijonov delavcev je brez dela in zalužka.

— Tako? Potem pa manjka denarja za plačilo. Saj vem, v moji dobi ga je zelo manjkalo...

— O ne! Preveč, preveč je denarja! Banke pokajo vsak dan, ker ga ne morejo držati; — pokajo od debeline...

— Zares čudno... Najbrž pa manjka surovin, blaga, potrebščin... V mojih časih je vsega primanjkovalo, samo divje zemlje in divjih indijancev je bilo preveč.

— Tudi tega imamo danes preveč! Skladšča so polna blaga, žita in bombaža; imamo kolosalne kupe železne rude in premoga. Surovin je preveč!

George jih gleda in se popraska za ušeti.

— Hm, hm! Potem vam pa najbrž manjka upraviteljev, strokovnjakov in talentov, ki bi vse to pravilno uredili —

— Ne, ne, tudi upraviteljev, strokovnjakov, talentov, ekspertov in zvedencev vsake baže je preveč! 10,000 jih je brez službe v tem momentu...

— Oprostite, gospodje, jaz — jaz vas se razumem. To je tako težko, tako zagonetno... Morda je danes drugačen jezik, besede pomenijo nekaj drugega. Oprostite, to, kar ste mi povedali, je zame — preveč. Ne morem prebraviti... Zato se ne trudite. Povejte moji Ameriki, da zdaj še ne grem na isprejedi; — nisem vstal o pravem času... bom še malo počakal in počival... Oprostite! Good-by!

Po teh besedah se je Jurij Washington obrnil in odšel nazaj v svojo grobnico.

Bolezni in zimski čas

Zima ima svoje bolezni, proti katerim smo se dandanes precej brez moči. To velja zlasti za prehladne bolezni, nahod, kašelj, hripavost, hrip, ki jih pozna že vsakdo iz lastne izkušnje. Pri tem si moramo biti na jasnem glede valnega dejstva: Večina ljudi ima rajši milejše nego strožje zime — a s čisto higienikega stališča je mrzla zima veliko ugodnejša nego mila.

Milo zimo spremljajo namreč običajno velika oblačnost, megla, dež, brozga, pomanjkanje solnce — a vse to je za nastanek najrazličnejših bolezni kakor nalosca. Lahko bi rekli, da izdmo v takih zimah za zdravilnika in lekarnarja trikrat več nego prištedimo pri premozi — da niti ne govorimo o izgubi zaslužka zaradi bolezni.

Mrzle zime so pa, kakor rečeno, zdravju ugodnejše in isto tako poljedelstvu — a to seveda ne velja za mrzle zime brez snega. Kajti če ni snega, se zlasti po mestih razvija prah, ki je ves inficiran s škodljivimi klicami.

Snega odeja je v higijenskem pogledu najidealnejša zaščita našega zdravja je zaradi tega, ker zadržuje prah, po drugi strani pa nudi nogi v mrzlem vremenu suho podlago. Prednostni takšne zime se pokažejo zlasti, če se sneti odeji in zmernemu mrazu pridruži solnce. Toda takšno vreme je precej redko, kajti v dolgih zimskih nočeh se zmerni mraz ob vednem nebu kaj kmalu sprelevi v prav oster mraz. Gotovo je mogoče tudi v teh primerih s previdnostjo in pametno obleko doseči mnogokaj, toda v splošnem smo še zelo brez pomoči nasproti tipičnim zimskim boleznim.

Naša higiena je doseglja že čudežne uspehe, mnoge bolezni, ki so nekoč veljale za siho boljše, so danes v civiliziranih deželah malo da ne izgubile — toda naš razmerom "lahkih" bolezni zimskega časa zdravilnika veda še ni premagala. Človek, ki se mu bo posrečilo spraviti tudi te bolezni s sveta, bo lahko veljal za enega največjih dobrotnikov človeštva.

O čem debatirajo moški in ženske

Neki angleški dnevnik je razpisal anketo o vprašanju, o čem debatirajo moški in ženske. Na podlagi došlih odgovorov ugotavlja list, da se moški najtežje pogovarjajo o sportu, potem o kupčiji, o moških in o dnevnih dogodkih. Se je na 6. mestu stoji obravnavanje žensk. Drugače ženske. One se pogovarjajo največ o moških, potem o oblačilih in o zabavah. Dnevni dohodki stoji pri njih šele na 8. mestu. Pri ženskih so na 9. mestu šale in čvrtipi, o katerih ženske trdijo, da jih sploh ne detajo.

Ramsay MacDonald je dal delavcem v Angliji "črno oko", ko jim je obrnil hrbet in jim znižil brezposelnostno podporo, a zdaj ima tudi on "črno oko." Zdravniki so ga operirali na očesu.

Elijan Rajmund:

PLIN V ZAPADNI EVROPI

(Prikaz iz bodočnosti evropskega velenja.)

Za "Prosveto" prevedel s avtorjevim dovoljenjem Fr. W.

Ema se ni pustila kar tako odpraviti. "Skrivalec pod tujim imenom mora imeti svoje nagibe."

"Saj jih ne tajim."

"Dolžna si, da jih zaupaš," je Riko skoro zahteval.

"Dolžna baš ne, a vendar. — — — Ti Riko, več kot Ema. Zgodaj sem pustila dom in čulo se je, da živim dvomljivo. Priznam, ni sem brez skušenj. Po svoje sem sprejemala življenje, zajemala iz njega v upanju, da kdaj zajamem več kot gola razočaranja in gluhost. Ni bilo take sreče. Praznih rok sem danes."

"Kaj prazne roke!" je zamahnil Riko.

Gina je zgrubila smeh z obličja ob grenkih stavkih.

"Tudi srce je spraznil svet. Kapljo za kapljo so pili. Vrnili pa ni nihče ničesar."

"Komu ga pa napolni, da s težavo zmaga zvrhano mero sreče," je menila Ema in se v novih bolečinah zvila po ležišču. Preveč je govorila, se preveč razgibala in razburjala.

Gina je zanikajoče dejala:

"Ne poznam bitja s tem preoblijem. Zato se mi po domu včasih silno stoji. A je takole: Mati, ki bi ostale pogovorila in mi dobro besedo dala, je v grobu. Sestra me mrzi, brata ni doma, oče pa utegne biti ravnodušen in s posebnimi dejanji se ukvarja. Približno vem, kaj snuje. Ako mu je zame srce zamrlo, si ga hočem znova pridobiti. Hočem!"

Iz Gine je žarela odločna volja.

Riko jo je gledal in se šele čez čas odločil za besedo.

"Mogoče napačno domnevaš. Lahko, da si krivična."

"Napram Lizi misliš? Sta še drug drugemu prijazna? Za prve početke vem. Tako v oblikih si mi bil v spominu."

Riko je molčal, pač pa je Ema zanj odgovorila.

"Seveda sta."

"Kakšna namera je z očetom?" je vprašal Riko z živo močnim zanimanjem.

"Enostavna, je razodela Gina. "Prilike so mi dale, da držim v svojih ženskih krempljih čudakega starca. Svojevratni izumitelj je in zgolj morilno snov pripravljajo."

Riko se je razvnel v novem razpoloženju.

"Če nam ga daš, te bodo milijoni blagrovati! Oče te objame in Liza ti bo vdana."

"Kako je prav, da sva se seznanila," je rekla Ema in čutila, da bolečine pojenjujejo.

Vse je obšlo nekaj veselega, vsem se je zdelo, da je v življenju vendarle nekaj, kar ga dviga in napravi pomembnega.

XIV.

Zarotniki so se v novem zbirališču vnovič zbrali.

Mračnost prostora je razgibavala velika preproga na steni dvorane, preprogo so pa oživljali živo naslikani kraki zvezde, ki so goreli na vse strani in poživilji zborovalce.

Poleg tistih, ki so zadnjič zborovali, so se nahajali tudi drugi med njimi. To so bili še: Liza, Riko, Eva, Meri, Robert in Protej.

Robert je prihajal od zunaj, opravil je važno nalogo poizvedovanja po drugih mestih in deželah ter je zdaj kratko poročal najvažnejše ugotovitve.

"Pri ugotovitvah stanja sem prezrla različna besedovanja, gledal sem, le na izvršena dejstva ter izjavljam, da so prilike za nas samo napolnjen. V mnogih tovarnah je doseženo izdelovanje snovi, za katere se misli, da bodo uspešno služile uničevalnim syrham, toda zaslug

zavežnih in odločnih ljudi je, da bodo neporabna. V kolikor delavstvo raznih dežel stavka in vodi boje, gre to v našem znamenju. V kolikor pa borba za naše cilje ni mogoča, je krivo nerazumevanje in pa teža pritiska, ki ga izvršujejo vladajoči. Zadnji plinski napadi na nekaj mest so pripomogli k hitrejšemu in uspešnejemu razumevanju, vendar se premalo, mnogo premalo stori za preprečitev novih žrtv. Te žrtve, ki so že nastale, pa s svojim številom in strahotnostjo pogina dovolj grozno pričajo, kaj prihaja. A pravega odziva, ki bi ga morale izzvati, še ni. Ljudje ne vedo, da bi je zadnja ura, samo strah jih je, store pa ničesar."

"Ko ne morejo!" se je oglašila Kloti.

"Prav. Ljudstvo, za čigar usodo gre, ima povezane roke. Peščica nasilnikov ga drži v pesteh. Ne odločuje moč števila, temveč sila razuma, iznajdljivosti in poguma. Prav radi tega pada na nas veliko in odgovorno delo. A moramo tudi vedeti, da smo mi v gnezdu, da od tod, iz našega mesta izhajajo pobude za napadanja. Tu se kujejo najdrznejši načrti, zato je potrebno, da se izkažemo. Od nas zavisi razvoj in potek dogajanja."

Robert je nehal, oglašila se je pa mlada Eva.

"Naklep, da prodremo med izvrševalce načrtov in si osvojimo armade, je najtežje izvršljivo. Se že tu in tam s skrajnim naporom prodre, a to ne zadostuje. Gotovo bi bil ta način najuspešnejši, a ker se poskusi pretežno niso obnesli, moramo danes polakati novih poti. Zid je močan, skoraj nerazrušljiv."

"Trenutno smo obojeni v brezdelje," je menil Jan.

"Kaj vendar trdiš?" se mu je postavila Meri po robu.

Jan je videl, da ni prav pojmovan.

"Ne razumevate napačno! Trenutno nismo še določili novih dejanj, v stanju prav kratkega premirja smo, tudi zunanja dogajanja so običajna v nekem mrtvilu. Omogočeno nam je, da dodobra prevdarimo, kaj bomo storili."

"Znanstvenike pobijmo!" se je nekdo oglašil.

"V laboratorijih in barjih jih poiščemo," je menil drugi.

Iz zborujočih se je dvignil Riko.

"Pravo poglavje ste načeli. Poglavje, ki ga moramo rešiti, razčistiti. Ako bi učenjaki ne izumili plinov, bi ne bilo plinskih napadov in mir bi imeli."

"Učenjaki so navadni zločinci!" je zopet padel glas.

Med zarotniki je vstal živahen vrvež. Protej, trezen, razumsko navdahnjen mož, ga je skušal krotiti. Tudi on je spregovoril.

"Počakajmo z ognjevitostjo. Kdo je danes pravi zločinec, to se težko razsodi."

Glasovi so znova padali.

"Znanost je zaveznica tiranije!"

"Se zaveznica ne!"

"Komaj dekla!"

"O zločinstvu je bilo govora," je vztrajal Protej.

"In ga bo še!" je klical Riko.

Protej se ni pustil zmotiti.

"Zločin je včasih dobro in veliko delo. Te dni sem čul, da je največji ter edini zločinec ljudstvo samo, ki dovoljuje zlobne igre nad seboj."

Eva ni mirovala. Klicala je:

"Mnenja so bila, bodo in morajo biti različna. Kresanje duhov nikdar ni škodilo."

(Dolje prihodnjak.)

Trije, ki so hoteli umreti

Spisal A. P. Terhune. — Prevel France Magajna

S tremi ljudmi, ki so se poskušali ubiti, sem obravnaval vprašanje samomora. Vsi trije so bili čudovito odkritosrčni, ko so mi pripovedovali o občutkih, ki so jih imeli med ponesrečenimi prizadevanji, da se poslovijo od življenja, in po njih; o vzrokih, ki so jih do takega zavrženega sklepa privedli, so pa bili vsi trije nejasni.

Mene to vprašanje zanima; le z akademakega vidika, kajpada. Ni mi do tega, da bi se resno bavil s mislimi na samomor. Nedostaja mi pač ope plazeče strahopetnosti in tistega blaznega poguma, ki je potreben za tako delo. Zanima me, a v tem zanimanju ni osebnosti.

Moje mnenje je na primer, da se le bedak ubije, da se reši sramote. Ljudski spomin je usmiljeno kratak. Ljudski spomin lahko primerjamo nestanovitnosti kovinskega petelina na stolu, ki napoveduje vreme.

Ni še mnogo let od tedaj, ko se je pripetila velika nesreča na morju. Neki odličnik, ki je bil na ladji, se je spričo preteče nevarnosti izkazal kot skrajno sebičen strahopetec; žene in otroke je teptal, da reši svojo kožo. Vsi tisti so priobčili grodo zlob. Eden med njimi je v uvod-

nem članku namignil, da se bo mogel le s samomorom umakniti večni sramoti. Bilo je, kakor da bi nesrečnemu strahopetcu vžgali na čelo znamenje sramote.

Danes se tega dogodka ne spomni morda niti eden od milijona ljudi. Čas hitro zaceli rano, a še hitreje pokrije preteklost s kopreno pozabljenja.

Spominjam se žalostre, ki se je pripetila, ko sem bil še mlad poročevalec. Neki mož je ostal v gornji sobi gorečega hotela. Vsa pota rešitve so mu bila zaprta. Ko so plameni vdrli v sobo, ko je videl, da bruhajo ognjaki vsa okna pod njim, je sklenil, da si izbere smrt, ki ne bo tako boleča, kakor bi bila v žrjavici in plamenih.

S samokresom si je bil pogljal kroglo v glavo. V naslednji minuti so gasilci prebili streho in strop nad njim ter ga izvlekli in odnesli na varno. Uro pozneje je umrl v bolnici — od rane, ki si jo je bil sam prizadejal. Na njegovem telesu ni bilo niti sledu opekline.

Ta grozni dogodek mi je vdihnil neko misel, ki so jo potrdile tudi neštete izkušnje z igalskimi kartami. Kolikokrat se igrala črna sreča obrne pri zadnjem noviču! Vsak kvartar vam bo povedal o takih slučajih. Tako utegne biti stvar tudi z našim življenjem.

Vsak izmed nas se bo spomnil dneva, ko ni bilo več vidne ste-

ze, ki bi ga peljala do uspehov, do sreče, do zdravja; spomnil se bo brezupne ure, ko je menil, da je zanj vse končano. Doživel je idealen trenutek za samoubojstvo. Potem pa mahoma ali stopnjevaje stiska odneha. In ker je živ, ker ni bil podlegel želji po samomoru, je lahko deležen dobrote ali sreče, ki mu jo življenje znova ponudi.

Srčna bolesta, sramota, strah, bolezen ali katerikoli vrag, ki nam gloje srce — vsak bo v poteku časa odnehal, in rešen bomo torture, ki nam utegnè zapustiti le neznanino brazgotino.

Nezmislno je vreči proč karte, ko je sreča najbližja. Kdo more vedeti, kaj nas čaka v prihodnji minuti? Čim huja je stiska, tem trdovratneje moramo igrati!

Povedal sem vam, da sem se razgovarjal o samomoru s tremi ljudmi, ki so se poskušali umoriti, pa se je niso. Dva od njih sta bila skoraj enakega mnenja. Prvi je pravil:

"Tega ne bom nikoli več poskušal. Tak pa odhoda bo zame odsej zaprta. Misli na samomor sem se iznebil popolnoma. To ni več zame. Danes imam mnogo lepše misli o življenju. Jaz bom živel naprej. In zdaj se mi, da mi je baš poskušeni samomor pokazal, da je življenje res lepo."

Drugi pa:

"Ko sem se zavedel, sem mahoma spoznal, da sem dosegel

dno življenja in da bodo odsej vse moje poti vodile le navzgor. Take globine ne dosežem nikoli več. Doletelo me je najhujše, kar more človeka doleteti. Zato me pa nobena stvar ne bo več prestrašila ali vznemirila. Človek, ki je ozdravel od modrasovega pika, ne bo obupal, če ga piči komar."

Tretji pa je dejal:

"Iz treh razlogov sem se poskušal umoriti. Prvi, ker me je odslovilo dekle, ki sem jo ljubil. Drugi, ker sem izgubil edino službo, kar sem jih bil še kdaj imel. Tretji, ker mi je zdravnik, ki mi je preiskal oči, povedal, da bom popolnoma ošlepl. No, zdravnik se je motil. Preden je poteklo leto, so mi bile oči zdrave ko zdajkoli. Dobil sem službo, ki je boljše nego bi prva sploh kdaj mogla biti. Kar se pa tiče tistega dekleta — ondan sem jo srečal na ulici. Grda in zabuhla babnica je postala. Čul sem tudi, da se je sprevrgla v čemerno, jezika vo skupuljo. Niti za stavo se ne bi hotel poročiti z njo. Danes živim v udobju, v najlepši sreči s svojo ženo in sem zdrav in čvrst ko jermen. Nekoč sem se pa hotel ugonobiti, ker sem menil, da je z izgubo ljubezni, službe in zdravja končana moja sreča!"

Na koncu koncev: dolgost našega življenja je v najboljšem slučaju neusmiljeno kratka. Čemu bi jo človek še samovoljno kratil? Nihče ne ve, koliko dni mu je odšteti — čemu naj bi bedno številu krajšal še sam?

Zanemarjen prehlad, bolezenska kal v krvi, za ped ledu na cestnem križišču pred drevečim

avtom, kos opeke, ki pade iz zidarjevih rok s pol dozidanega dimnika — vse to in še milijon drugih stvari je, ki čakajo noč in dan, da zapišejo pod našo življenjsko zgodbo besedico "Konec."

Čemu bi šli potiskati brzovlak, ki itak prehitro drvi?

Samomore imenujejo nekatere "veliko alternativo" — stvar, ki je še edina mogoča, ko je vse drugo nemogoče. Zmota te lepe a nezmislne fraze je v tem, da ni človeka na svetu, ki bi mogel vedeti, kdaj je vse drugo nemogoče. Morda se že za bližnjim vogalom skriva vsa velika bodočnost. Še sta dve karti srečja mize. Poslednje dejanje življenjske drame utegne biti tako lepo, da bomo z lahkoto pozabili prazne in pustne prizore začetka.

Gospa Sreča zna časih stresti bogate darove tudi iz navidezno praznega rokava.

Ze iz radovednosti, če ne iz drugega, bi moral človek do konca čitati knjigo, ki je neštetim milijonom tako zelo zanimiva.

Diskretnost

Najemnik gospodinja: "Kaj, šele danes mi daste pismo — in že pred dvema dnevoma je prišlo!"

Gospodinja: "Nič se ne razburjajte, saj bo rendezvous šele jutri!"

TRINERJEVO GRENKO VINO

pravi zdravilo, slabemu apetitu, glavobolu, izgubi spanja. V vsaki lekarni.

NAROČNIKI POZOR!

Znamenje (Feb. 28, 1932), pomeni, da vam je naročnina potekla ta dan. Ponovite jo pravočasno, da vam lista ne ustavi. Ako lista ne prejmete, je mogoče ustavljen, ker ni bil plačan. Ako je vaš list plačan in ga ne prejmete, je mogoče ustavljen valed napačnega naslova, pišite nam dopisnico in navedite stari in novi naslov.

Naši zastopniki so vsi družbeni tajniki in drugi zastopniki, pri katerih lahko plačate naročnino.

Naročnina za celo leto je \$6.00 in za pol leta pa \$3.00. Člani SNPJ doplačajo \$4.80 za leto, za pol leta \$2.40.

Za mesto Chicago in Cicero za leto \$7.50, pol leta \$3.75, za član \$6.30.

Za Evropo stane za pol leta \$4.50, za vse leto pa \$9.00.

Tednik stane za Evropo \$1.70. Člani doplačajo samo \$1.00 za poštnino.

Mladinski List stane za celo leto \$1.20.

Upravišništvo "PROSVETA" 2657 S. Lawndale Ave., Chicago

SLOVENSKA NARODNA PODPORA JEDNOTA

Izdaja svoje publikacije in še posebno list Prosveta za korist, ter potrebno agitacijo svojih društev in članstva in za propagando svojih idej. Nikakor pa ne za propagando drugih podpornih organizacij. Vsaka organizacija ima običajno svoje glasilo. Torej agitatorični dopis in naznanila drugih podpornih organizacij in njihovih društev naj se ne pošiljajo listu Prosveta.

POTEM KO STE TEMELJITO

vzeli v obzir vse okolnosti prišli bode do zaključka, da je vaš denar v istini sigen pri

Kaspar American State Bank

1900 BLUE ISLAND AVE.

CHICAGO, ILLINOIS

Za kralek čas

Čestitka

"Ne! am slabe volje ste, gospod Figar."

"Kaj ne bi... oče sem postal."

"Nu, potem vam pa čestitam. Ali bi hoteli še gospe soprogi izreči moje čestitke?"

"Soprogi? Vesel bom, če ne zve!"

Mamica pokliče sedemletnega Miha.

"Mihec, skoči k teti in ji povej, da ti je ponoči štoriklja prinesla brata."

"Ali teta še zmerom veruje v štorikljo?"

Gospod doktor, rekli ste mi, naj pošljem ženo na morje, če hočem, da dobi otroka. Pa ni bilo nič."

"Seveda! Ker ste šli, kamela, z njo!"

Alkohol

Nekega sedemdesetletnika, ki je bil duhovno in telesno še jako čil in krepak, so vprašali, čemu se ima zahvaliti za svoje zdravje.

"Nikoli v svojem življenju nisem poskusil niti kapljice alkohola."

Oslabeli ljudje postanejo močni

Nuga-Tone je dal še milijone oslablim, bolehnim, moklim in šenkama novo življenjsko moč. Očisti telo bolezenskih gliv, naredi rudo zdravo kri, obvladuje oslabele živce, mišice in druge organe. Nuga-Tone predstavlja nedolžno nerednost, glavobol in omotico, da nove moči oslablim oblistim, odpravi zaprtost in napravi vašo spanje podlino in oči. Vi lahko dobiti Nuga-Tone v lekarni. Ako ga lekarinar nima, tedaj mi recite naj ga naroči za vas od trgovca na debelo.

Pomlad v Stari Domovini

14. MARCA

NARAVNOST v TRST

M. V. AUGUSTUS

33,000 ton

Tukaj je prilika, da preživite pomlad s svojimi sorodniki in prijatelji

Največja motorna ladja na svetu

"AUGUSTUS" odpluje NARAVNOST v TRST

14. MARCA 1932

M. V. "AUGUSTUS" je največja ladja, kar jih je kdaj plula naravnost v TRST. Krasne in prostorne kabine, isborna služba in dovolj okusne hrane.

Iz TRSTA so direktni ekspresni vlaki do vseh delov Jugoslavije

NIZKE CENE

Potujte naravnost v TRST na tej razkošni ladji.

Vprašajte lokalne agente ali pišite na:

"ITALIA"

Italia America Shipping Corp. 333 N. Michigan Ave., Chicago, Ill. 1 State Street, New York, N. Y.